

mera veljavnosti. Nikakor ne bi bilo odveč, če bi »objektivne« kritike uporabile splošno verificirane metode kritične analize.

Vsi tisti, ki to delo ne obravnavamo strogo »cehovsko«, vidimo v njem veliko več; tudi izhodišča za tista proučevanja, ki si za zgodovinopisje zastavljajo tudi netipična vprašanja.

Poleg tega nam je tuje ljubosumje (v stilu, zakaj je prav on bil »prvi«), ki poraja pristranskost, to pa postavlja v ospredje vprašanje profesionalne etičnosti oziroma kodeksa etičnih meril, ki ga v teh polemikah tako pogrešamo.

Prunkovo delo je nastalo v času, ko se je sistem znanosti relativno osvobodil potreb vsakdanje politike. Dejstvo je, da je ta v preteklosti »posiljevala« znanost, s tem da jo je nenehno »usmerjala in vrednotno vezala«. V tej ujetosti v politiko je znanost legitimirala početje politike, s čimer je izkazovala svojo »uporabnost«. In »primernost«; tudi iz čisto pragmatičnih razlogov, da prejme dotacije, ki jih je dodeljeval politični podsystem znanstvenemu. Prunkovo delo pa ni nastalo na podlagi nestrokovne motivacije, ni izraz potreb enotipske politične opcije, izbora virov, tem in dogodkov, ni posledica avtorjeve političnovrednotne opredelitve. Prunk je prvič objavil nekatere strokovne ocene, ki so dejansko »inovacija« v slovenskem zgodovinopisju. Čemu torej takšen program nad delom, ki ga brez strahu lahko damo ne le kot študijsko gradivo dijakom in celo študentom, marveč tudi tujcu, da bolj spozna našo (politično) zgodovino. Zato upamo, da bo delo čim prej prevedeno tudi v kakšen svetovni jezik.

Milan Zver

ANDREJ ULE

Sodobne teorije znanosti

Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana 1992

Živimo v času, ko znanstvena praksa krepko posega v vsakdanje življenje in zato

je razumljivo, da se nam v zvezi z znanostjo postavlja veliko vprašanj. Dr. Andrej Ule, redni profesor za logiko in teorijo znanosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani, s svojo novo knjigo Sodobne teorije znanosti poskuša odgovoriti na nekatera izmed njih. Za iztočnico vzame tri vprašanja s področja znanstveno epistemoloških vprašanj: kakšna je struktura znanstvenega spoznanja, kako se znanstveno spoznanje oblikuje v stalnem dvogovoru med izkustvom in razumom in kako se znanstveno spoznanje spreminja v vedno nove teorije. Avtor obravnava te probleme z uporabo moderne logike in znanstvenih metod dela, s čimer se uvršča v krog analitičnih filozofov.

Knjiga obsega 292 strani in je poleg uvoda in kratkega pregleda dosedanjega Uletovega dela, ki ga je napisal Frane Jerman, razdeljena na 6 poglavij. V prvem poglavju Kaj je znanost, avtor analizira sam pojem znanosti in ugotovi, da je to tipično družinski pojem, ki ga ne moremo opredeliti z enotno definicijo, lahko pa natančneje opredelimo tipične primere in podobnosti med podskupinami znanosti. To nam omogoča, da znanost razlikujemo od vsakdanjega izkustva, umetnosti, religije, tehnike. Pri nadaljnji obravnavi knjige se avtor omeji na podskupino empiričnih znanosti, ki poznajo metodično opazovanje in eksperiment in imajo zgrajene trdne teorije (naravoslovne znanosti, del psihologije, ekonomije in sociologije).

V drugem poglavju avtor najprej opredeli pojem znanstvene razlage, potem pa poda vrste znanstvenih razlag, kjer se nasloni predvsem na Neglovo in deloma Hemplovo delitev: popolne razlage (deduktivna, induktivno-statistična), nepopolne razlage (funkcionalno-teleološka, dispozicijska, genetska) in predrazlage ali hevristične razlage. V naslednjem poglavju sledimo obširni razpravi o logičnem in epistemološkem značaju znanstvenih zakonov. Nadaljnje poglavje govori o strukturi in razvoju znanstvenih teorij. Po opredelitvi formalne strukture teorije izpostavi problem odnosa med opazovalnimi in teorijskimi termini (Carnapova trodelna razdelitev znanstvene teorije in kritike le-te). Sledi prikaz odmevne Kuhnove teorije o znanstvenih revolucijah, kje je prvi tematiziral pojem znanstvene paradigme, ki ga danes vsi tako radi uporabljamo, ter odgovorom, ki jih je ta teorija spodbudila pri K. Popperju, I. Lakatosu,

P. Feyerabend in S. Toulminu. V 5. poglavju se seznanimo z eno najbolje izdelanih sodobnih teorij znanosti – strukturalno teorijo znanosti (j. D. Sneed, W. Stegmüller, W. Balzar itd.). Pomembne novosti te teorije so iskanje racionalnega jedra drugih teorij znanosti, nestavčni pogled na znanstveno teorijo (znanost kot svojska simbolna in empirijska dejavnost znanstvene skupnosti), racionalna rekonstrukcija posameznih znanstvenih teorij in postopek računalniške rekonstrukcije posameznih prehodov v zgodovini znanosti (str. 195). V zadnjem poglavju se ukvarja z vprašanjem povezanosti znanstvenih teorij in realnosti ter predstavi spor med znanstvenimi realisti in antirealisti. Sam se zavzema za relativni realizem, ki raste iz same znanstvene dejavnosti in je kombinacija znanstvenega holizma in znanstvenega realizma. Profesor Ule zaključuje knjigo s kratko refleksijo o teoriji znanosti in njeni filozofski utemeljitvi.

Knjige bodo verjetno najbolj veseli študentje filozofije, saj jim bo s svojo jasnostjo in izčrpnostjo v veliko pomoč pri študiju. Zanimiva pa bo tudi za vse tiste, ki jih vznemirjajo vprašanja, povezana z znanstvenim spoznanjem.

Olga Markič

WILLIAM GLASSER

Dobra šola

Didakta, Radovljica, 1991, str. 96

Poučevati družboslovna vedenja pomeni za učitelja zelo prijetno, toda odgovorno opravilo. Kako pri takšnem poučevanju dosežati boljše delovne rezultate? Kako doseči boljšo kakovost? To lahko zvedo naši učitelji (tudi družboslovja), če si vzamejo v roke delo dr. Williama Glasserja, ki mu je avtor dal naslov Dobra šola. Delo je v letu 1991 izšlo pri založbi Didakta v Radovljici.

Preden se bomo lotili vsebinske predstavitve avtorjevega dela, namenimo nekaj besed tudi predstavitvi avtorja. Kdo je pravzaprav dr. William Glasser? Gre za avtorja, ki je

več kot 30 let svojega življenja posvetil izboljšavam v šolstvu. To tudi dokazujejo njegove številne izdane publikacije, še predvsem pa knjigi z naslovoma Dobra šola in Šole brez neuspeha. Dr. William Glasser se je rodil 1925 v Clevelandu. Trenutno vodi Inštitut za realiteto terapijo, ki organizira usposabljanje strokovnjakov za realiteto terapijo v ZDA, Kanadi in v drugih državah. Poudariti moramo, da doživlja njegov pristop v šolstvu zelo veliko zanimanja. Prav zato je tudi smotrno, da ga poznajo naši družboslovci, še zlasti tiste, kot smo že poudarili, ki prikazujejo pomen družboslovnem stroke mladi generaciji, torej učiteljem družboslovja. Toda ob tem priporočanju poznavanja avtorja moramo opozoriti še na nekaj. Gre za avtorja, katerega zanimive teze so rezultat razmisleka, ki je sicer veljaven za ameriške razmere. Njihovih zakonitosti pa ni mogoče kar mehanično presajati v naš družbeni prostor, v njegove posebnosti. Toda kljub temu so mnoga spoznanja dr. Williama Glasserja aktualna tudi za nas. Za nas, saj se je naš vzgojno-izobraževalni sistem znašel v novi, pluralistični družbeni realiteti. Ta ga postavlja v nov čas, ki zahteva (bo še bolj zahteval od njega) boljšo kakovost. Pa tudi iskanje boljših, konstruktivnejših vzgojnih prijemov (slogov) za naše mlade generacije, ki vstopajo (bodo še vstopale) v vse zapletenejše družbene tokove.

Naštejmo bistvene nosilne naslove dela, za predstavitev katerega smo se odločili. Ti so nanizani ter konceptuirani takole: Kakovostno izobraževanje kot odgovor šolskim problemom; Uspeh je odvisen od boljšega vodenja; Učinkovito poučevanje je najverjetneje najtežje opravilo; Demokratični način vodenja je osnovna reforma, ki jo potrebujemo; Kako se vedemo – kakovost pripomore k boljšemu počutju; Kvalitetno šolsko delo; Ustvarjanje kvalitetne šole; Pritegnimo vse učence h kvalitetnemu učenju; Kooperativno učenje; vodenje kvalitetne šole itd.

Že ta sicer bolj bežen pregled bistvenih nosilnih naslovov prepričuje, da gre za knjigo, ki jo je vredno poznati. Njeno poznavanje je tudi smotrno priporočiti vsem tistim, ki jih zanimajo problematike, s proučevanjem katerih se ukvarja sociologija vzgoje in izobraževanja. Vse (različne) bralce bodo prav gotovo pritegnile mnoge avtorjeve trditve, še zlasti temeljna, ki jo izreka avtor kot